

XXXII. OTDK Testnevelés- és Sporttudományi Szekció

A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS GYAKORLATI SOKSZÍNŰSÉGE

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	2
II. Szakirodalmi áttekintés	3
III. Célkitűzés.....	4
IV. Anyagok és módszerek	5
V. Eredmények	6
VI. Megbeszélés	11
VII. Összefoglalás	14
Irodalomjegyzék	15
Köszönetnyilvánítás.....	17

I. Bevezetés

Az általam választott téma, melyet a Tudományos Diákköri Konferencia keretein belül bemutatni és elemezni kívánok, a mindennapos testnevelés gyakorlati megvalósulása. A kutatás az iskolák típusokba rendezésére épül, mely a különböző működés és szemlélet alapján kerül kialakításra.

A Központi Statisztikai Hivatal Társadalmi helyzetkép 2010 című beszámolójából is kiderül, hogy a magyar lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban évtizedek óta kirívóan rossz. A születéskor várható átlagos élettartamok kedvezőtlenebbek, mint ahogy arra az ország gazdasági potenciálja alapján számítani lehetne. Az egészségi állapotra vonatkozó adatok megmutatják, hogy a magyar lakosság fiatalabban válik beteggé, mint az európai országok többségében élők, és kevesebb egészséges életévekre számíthat. (http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/thk/thk10_egeszseg.pdf)

A mindennapos testnevelés program vizsgálatát kifejezetten aktuálisnak vélem, hiszen célkitűzése, hogy a gyermekek egészséges testi, lelki és szellemi fejlődésének hatékony növelése mellett, kialakítsa a mindennapi testmozgás iránti elköteleződést, így elősegítve a magyar társadalom negatív egészségügyi mutatószámainak pozitív irányba való eltolódását, egészségtudatos nemzet kialakulását.

A 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelésről szóló törvény értelmében, 2012. szeptember 1-jétől a mindennapos testnevelés az iskolai oktatás első, ötödik és kilencedik évfolyamán, felmenő rendszerben bevezetésre került. A törvény értelmében minden nappali rendszerű iskolában, melyben közismereti oktatás folyik, legalább napi egyszeri testnevelés óra megszervezése kötelező. A heti öt órából maximum két óra váltható ki, meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással, vagy iskolai sportkörben való sportolással, vagy versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal, vagy egyesületben legalább heti két órában végzett sporttevékenységgel.

A legalább négy évfolyammal rendelkező iskoláknak biztosítaniuk kell az iskolai sportkör működését, melynek feladatait az iskolai diáksport egyesület is elláthatja. A sportkörü foglalkozásokat sportágak és tevékenységi formák szerint kell csoportonként megszervezni hetente legalább kétszer negyvenöt perc keretein belül. (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről)

II. Szakirodalmi áttekintés

Szükségnek vélem a témához kapcsolódó szakirodalmak rövid bemutatását, hiszen jelen dolgozat alapjául szolgálnak, illetve a mindennapos testnevelés program kérdéskörének átfogó elemzése megkívánja a meglévő tudományos munkák ismeretét és alkalmazását.

A mindennapos testnevelés bevezetését elsősorban az indokolta, hogy már gyermekkorban kialakuljon a mozgás iránti elköteleződés, mely elősegíti az egész életen át tartó aktív életvitelt. Rétsági Erzsébet (2010) alapján a felnőttkori életmód egy hosszú fejlődési folyamat eredménye, melyben a serdülőkornak kiemelt fontosságú szerepe van. Ezt az életkort a változás szakaszának és egyben az újraépítkezési szakaszának is tekinthetjük, (Németh, 2006, idézi Rétsági, E. 2010), így potenciális lehetőséget kínál, hogy a serdülők olyan ismeretekre tegyenek szert, melyek segítségül szolgálnak a további életúttal kapcsolatos döntéseikben.

Csányi Tamás (2010) szintén úgy véli, hogy az egyén és a társadalom egészség-magatartásának hatékony kialakítása fiataloknál szükséges. A rendszeres, életen át tartó fizikai aktivitás megalapozása olyan nevelési kérdés, mely teljes körű, részleteiben megtervezett nevelési stratégia által válhat a személyiség részévé.

Horváth (2010., idézi András, K. 2014) alapján a testnevelés, a testkultúra a teljes, egészséges emberi élet nélkülözhetetlen eleme. Az egészséges életmódra való nevelésben kiemelt szerepe van, valamint a közösségteremtő, szociális, kulturális és nevelési funkciói jelentősek.

A sport nem csak a test nevelőeszközének tekinthető, hanem a szellemé is, ennek értelmében a köznevelés az egyik legfontosabb színtér a személyiségfejlesztés területén. Rétsági Erzsébet, Csányi Tamás (2014) szerint a tervszerű és szakszerű testkultúrális hatásrendszer eredményeként a személyiségfejlesztés új minőségét lehet felmutatni. A közoktatásban célként megjelölt minőségi oktatás biztosításának megfelelően ezt a feladatot a testnevelés és sport műveltségi területen a minőségi testnevelés megvalósításával. Mindezt a rendelkezésre álló, döntően hiányos létesítményi, és eszközbeli feltételrendszer körülményei között.

Földesiné, Gál és Dóczi, 2008 (idézi Rétsági, E. 2010) országos reprezentatív felmérése szerint a magyar lakosság 32%-a soha semmilyen sportjellegű tevékenységet nem végez. Összesen 26% azoknak az aránya, akik sportolnak, kirándulnak, vagy sétálnak napi rendszerességgel. A magasabb iskolai végzettség, a kedvezőbb anyagi és szociális körülmények, magasabb sportolási és utazási hajlandóságot eredményeznek.

Istvánfi (1999, idézi András, K. 2014) alapján a mozgásszegénység a halálozási és betegségi statisztikák vezető helyén álló betegségek kockázati tényezője, melyek a szív és érrendszeri betegségek, testsúly problematikája, krónikus mozgásszervi betegségek, csontok mészhiánya, gerinc és ízületi porckopás, lelki eredetű testi betegségek.

András K. , Kassay L. (2014) alapján az egészség fontos mind a társadalom, mind a gazdaság, mind az egyén számára. Annak érdekében, hogy egészségünket megőrizzük és lehetőségeinkhez mértén folyamatosan javítsuk, a rendszeres testmozgás elengedhetetlen. A WHO Ottawai Egészségmegőrzési Nyilatkozata (1986, idézi Bognár, 2005) az egészséget nemcsak megőrzendő állapotnak, hanem fejlesztendő értéknek tekinti, abból a feltételezésből kiindulva, hogy vannak olyan összetevői – mint például teljesítmény, ismeretek, fittség –, amelyek növelhetők, illetve fokozhatók (Buda 1991; Tényi–Sümei 1997, idézi Bognár, 2005).

Az egészség megőrzése folyamatos küzdelmet, változásokhoz való alkalmazkodást igényel, melyben fontos kiemelni az egyén felelősségét, valamint, hogy az egészség megőrzése érdekében folyamatos aktivitást kell kifejtenuk (Ewles–Simnett 1999, idézi Bognár, 2005).

András K., Kassay L. (2014) szerint az egyén számára az egészség teszi lehetővé a társadalomban való aktív szerepvállalást, ami a különböző életkorokban más módon nyilvánul meg.

Dézsy (2006 idézi Szabó, 2011, idézi András, K. és Kassay, L. 2014) szerint fiataloknál az egészség olyan képességek és készségek megszerzésére teszi alkalmassá az embert, amelyek birtoklása által a következő életszakaszban versenyképes lesz a munkaerő-piacon.

Palócz (2006, idézi András, K. , Kassay, L. 2014) alapján az egészség és a versenyképesség kapcsolatából adódik, hogy megfelelő gazdaságpolitika mellett, egymást erősítő pozitív hatással bírhatnak, tehát a humántőke egészségi állapotában javítja a versenyképességet.

III. Céltűzés

A tudományos munka célja a mindennapos testnevelés program gyakorlati megvalósulásának vizsgálata volt, különböző szemléletű iskolákon keresztül. A kutatók kérdéskörök elsősorban azt a célt szolgálják, hogy a mindennapos testnevelés hatékonysága folyamatosan emelkedjen, és valóban elérje a jogalkotó által kitűzött célját. A kérdések elsősorban a program tényleges megvalósítási sajátosságaira, erősségeire és nehézségeire irányulnak, valamint vizsgálja, a

nemzeti köznevelési törvényben is szereplő iskolai sportkör szerepét a heti öt testnevelésóra rendszerében.

Ennek megfelelően az alábbi kutatási kérdések kerültek megfogalmazásra:

- Hogyan valósul meg jelenleg az iskolákban a mindennapos testnevelés?
- Megtalálható egységes módszertan, irányelv a gyakorlatra vonatkozóan, vagy az iskolák a saját működésüknek megfelelően valósítják meg a programot?
- A program kapcsán, mely területeken jelentkeznek nehézségek, kihívások?
- Az iskolai sportkör funkciója módosult-e a program hatására, ebből adódóan a tehetséggondozás milyen módon valósítható meg?
- Hogyan működtethető a mindennapos testnevelés program, melyek az alappillérei?

IV. Anyagok és módszerek

A kitűzött kutatási célok kvalitatív módszerek által érhetőek el, ennek megfelelően az alkalmazott módszerek az interjú és az esettanulmány voltak.

A kutatás alapjául szolgált az iskolák típusokba rendezése, melyek a vallott és írásban rögzített alapvető értékek és normák mentén kerültek kialakításra. Az alapelvek szerinti tipizálásból adódóan, a fenntartó szerinti megkülönböztetés is megjelenik. A kutatás során három, budapesti, szellemiségében és működési jellemzőiben különböző iskolában, eltérően működő mindennapos testnevelési program kerül bemutatásra, elemzésre.

Az általam kialakított három iskolatípus, melyeket vizsgálni kívánok, a hazai oktatási viszonylatban hagyományosnak tekinthető Leövey Klára Gimnázium, a hitbeli nevelésen alapuló Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium és a sportiskolai rendszeren belül a köznevelési típusú Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola.

A program átfogó ismeretéhez és az iskola sportkörön keresztüli tehetséggondozás kérdéskörének elemzéséhez a Magyar Diáksport Szövetség egyik képviselőjével készített interjú is hozzájárul.

Az iskolák képviselőihez a következő kérdéseket kerültek megfogalmazásra:

1. Melyek az iskola képzési és alapvető működési jellemzői?
2. Milyen sportlétesítményekkel rendelkezik az iskola?
3. Kérem, mutassa be a mindennapos testnevelés program megvalósítását az iskolában!
Hogyan lehetséges a heti 5 testnevelésóra megoldása?
4. Az iskolai sportkör (ISK) milyen feladatokat lát el a program bevezetésének hatására?
5. A program kapcsán, mely pontok okoznak nehézségeket? Mi jelente megoldást?

V. Eredmények

A program bevezetését elsősorban a rossz egészségügyi adatot indokolták, melyek nem mutattak pozitív javulást a korábbi megoldási módok által. A gyermekkorban leggyakoribb betegedések az elhízás, második típusú diabétesz, gerinc deformitás és a lábstatikai problémák. Az iskolai testnevelés az a színtér, ahol meg lehet másítani ezeket az állapotokat, illetve ha sportoló nemzetté kívánunk válni, akkor ennek az alapjait iskolás korban szükséges letenni.

Jelen fejezetben az eredmények a készített interjúk kérdései alapján, vagyis a kitűzött kutatási kérdések és célok mentén kerülnek bemutatásra, összevetésre.

Az első kérdés az iskolák működésére, vallott alapelvekre, szellemiségükre vonatkozott, melyek a típusokba sorolás alapjául szolgálnak. A normák, a meghatározott célok és a jogi szabályozottság együttesen meghatározzák az iskolák működését, így a mindennapos testnevelés gyakorlatát is.

A gimnáziumok szabályozva vannak elsődlegesen a 2011. évi CXC nemzeti köznevelésről szóló törvény, a Nemzeti Alaptanterv és az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet által. Magyarországon jelenleg 869 gimnázium található, melyből 371 központi költségvetési szerv által fenntartott. (KSH/ MTVA Sajtó-és Fotóarchívum/MTI)

A Leövey Klára Gimnázium tanuló létszáma nappali tagozaton 650-660 fő, felnőttképzési oktatásával együtt az intézményi keret 950 fő. Összesen négy darab, négy évfolyamos osztállyal, egy angol és német nyelvi előkészítő osztállyal működik. Az intézmény fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), működtetője a Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ (FIÜK), melynek feladata a Szervezeti és Működési Szabályzat alapján a vagyon használatával, védelmével összefüggő feladatok teljesítése, a pénzügyi, számviteli rend betartása, a zavartalan működéshez szükséges likviditás biztosítása. (Leövey Klára Gimnázium Szervezeti és Működési Szabályzata). Az igazgatóhelyettes úr elmondása alapján a FIÜK tevékenysége jóval kielégítőbb, mint a fenntartóé. Az iskola célja minden tanuló számára használható és fejleszthető tudást adni, illetve az érettségire és a munka világára való felkészítés. Az idegen nyelvek ismerete, az információs, technológiai eszközök alkalmazása és az egészséges életvitelhez szükséges mozgáskultúra kialakítása, illetve az élethosszig való tanulás szerepelnek kiemelten helyen a Pedagógia Programban. (Leövey Klára Gimnázium Pedagógiai Program)

Az említett gimnáziumi létszámból összesen 171 intézmény egyház, felekezet által fenntartott. (KSH/ MTVA Sajtó-és Fotóarchívum/MTI)

A klasszikusnak mondható gimnáziumok jogi szabályozása vonatkozik a református iskolákra is, de kiegészül a Református Köznevelési törvénnyel (1995). A Lónyay Utcai Református Iskola jelenleg 305 főt számlál, hatodiktól tizenharmadik évfolyamig tanulhatnak a diákok jelenleg. Megtalálhatók az emelt idegen nyelvi óraszámú osztályok, valamint a matematika-fizika és a biológia-kémia tagozatok is. A hitbéli nevelés kulcsfontosságú, minden héten az első óra első perceit közös imádsággal, zsoltár olvasással, énekléssel kezdik meg. Minden hétfőn harmadik órában áhítatot tartanak a tornateremben. A Magyarországi Református Egyház Budapest - Északi Református Egyházmegye által fenntartott köznevelési intézmény célja és feladata, hogy tanulóit művelt, jellemes, öntudatos keresztyén emberekké, az emberi értékek tisztelőjévé, a magyar nemzethűséges és áldozatkész polgáraivá nevelje.

A sportiskolai rendszer működése szabályozva van a köznevelési törvény, a Nemzeti Alaptanterv és a sportiskolai kerettanterv által. Jelenleg körülbelül 100-110 köznevelési típusú sportiskola működik, vagy előkészítés alatt áll, melyek összesen 15 ezer gyermeket számlálnak. Összesen 58 sportiskola és nyolcezer gyermek támogatott a Magyar Olimpiai Bizottság által, ezeket nevezzük sportiskolai módszertani központoknak.

Az Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola létszáma 400 fő, 1-8. osztályban tanulhatnak a diákok. Az iskola által vallott alapértékek az egészségtudatosság, az élethosszig tartó tanulás, az együvé-tartozás, a siker - a mindennapi életben való érvényesülés és a hazafiság. (Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola Pedagógiai Program) Az elsődleges cél jó tanuló, jó sportoló diákokat nevelni, akiknek van céljuk az életben és sportban egyaránt. Az intézmény fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ.

A második kérdés a sport infrastruktúrára vonatkozik, hiszen a mindennapos testnevelés megvalósításának jelenleg kulcskérdése a létesítmény helyzet. A 2013-as felmérések alapján 457 település nem rendelkezik tornateremmel, 1684 településen nincs uszoda, míg 147 helyen nincs sportpálya.

(http://eduline.hu/kozoktatas/2013/3/18/Nincs_eleg_tornaterem_labda_es_tanar_a_mind_NIG_NI1)

Jelen dolgozatomban nem előre megfontolt szándékkal, de olyan iskolák és rendszerek kerülnek bemutatásra, melyeknek véleményem szerint nincsenek infrastrukturális problémáik, mégis felmerülnek elgondolkodtató megvalósítások.

A Leövey Klára Gimnázium a főépülettől különálló csarnokot használhat a testnevelésórák és a sportköri foglalkozások megtartására, mely az önkormányzat tulajdonában áll, üzemeltetője a FIÜK, mellyel jó viszonyt ápol az iskola. A csarnok 28*17 m méter, melyen kívül található egy tükrös kisterem, mely elsősorban küzdősportokra és tornára alkalmas. A csarnok mellett használható továbbá, egy műfüves pálya félkész állapotban.

A református gimnázium saját, épületükön belüli tornatermekkel rendelkezik. Található egy parkettás pálya, kis lelátóval, plusz egy nagy terem, mely külön pályákra bontható, ezen belül található a küzdősport terem is. Az épület másik részében rendelkezésre áll egy tükrös táncterem is. Elmondható, hogy a gimnáziumnak nincsenek sport infrastrukturális nehézségei. Az Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskolában található egy parkettás csarnok, egy bemelegítő kisteremmel, valamint egy tükrös terem. A szabadtéri pályákkal is rendelkezik az iskola, egy műfüves focipályával, egy nagy salakos futball és kézilabda pályával, egy száz méteres futópályával, illetve egy kosárlabda pályával. Jövőbeli tervként mászó fal kialakítása is szerepel. Igazgató Úr elmondása alapján, az infrastruktúra kialakítása kitartó és elkötelezett munkát igényelt, hiszen pályázatok és támogatások által tudott fejlődni, és érte el jelenlegi állapotát.

A harmadik kérdés a program gyakorlati, tényleges megvalósítására irányul, melyhez az iskolai sportkör működése szorosan kapcsolódik, így a negyedik kérdéssel egyben kerülnek elemzésre.

A dolgozatban szereplő hagyományosnak tekinthető gimnáziumban a szó szerinti minden napi sportfoglalkozás nem valósul meg. A 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelésről szóló törvény lehetőséget enged heti két óra kiváltására, mellyel él az iskola és a tanulók is. Az egyesületben való sporttevékenység kiváltására létrehozta egy formanyomtatványt, melynek leadása szükséges. 651 diákból körülbelül 80-100 fő él a mentességgel, fitnesztermi, illetve sportegyesületi foglalkozások által. Nagyon nehezen ellenőrizhető a tényleges sporttevékenység megvalósítása, kérdés, hogy a szabadidőfutó, hogyan igazolja a sportolását. Az iskolai sportkörök keretében valósul meg heti két testnevelésóra, tehát az órarendbe 3 óra kerül beépítésre. A diákok három sportágat választhatnak a röplabda, kosárlabda, labdarúgás, kézilabda, aerobics, asztalitenisz, floorball közül a sportköri foglalkozásokra, melyekből kettőn kötelesek részt venni, létszám alapján kerülnek beosztásra. Ennek következménye, hogy magas létszámúak a foglalkozások, akár 30 diák sportol egy időben egy félpályán, valamint párhuzamosan tartják az órákat. A korábbi tehetséggondozó funkcióját elveszítette a sportkör,

tömegsport valósul meg. Az alapítványi támogatás mértéke a sportköri részvételből 1500 Ft/fő/év, mely a sportfoglalkozások keretein belül kerülnek elköltésre.

Az igazgatóhelyettes úr meglátása szerint, nevelési célját nem éri el a program, a diákok nem mozognak többen, nincsenek meg a megfelelő feltételek. Szinte csak azt tanulják meg, hogyan lehet kibújni a kötelezettségek alól a kiskapuk megtalálásával.

A református gimnáziumban a heti öt sportfoglalkozás valósul meg, a napi egyszerivel szemben, de a gyermekek láthatóan szeretnek mozogni, az életmódjukká vált. 2+1+2 rendszerben gondolkodik az iskola, melyből egy alkalom néptánc és az első évfolyamoknak (5. vagy 6. osztály és 9. évfolyam) megszervezve az úszás is szerepel az órarendben az öt és kilencedik évfolyamokon összevontan, duplaóraban, ebből adódóan gyakran összecúszik több testnevelésóra is egy napra. Az uszoda használatát az önkormányzat biztosítja, cserébe az iskolától a tornatermek használatát kéri sportfoglalkozásokra, versenyekre.

Az iskola képviselője szerint a 3+2-es rendszer nem működik, hiszen a diákok gyakran változtatnak sportágat ebben a korban, így nem követhető a tényleges, aktív sportegyesületi részvétel. Azok a diákok, akikről köztudott, hogy magas szinten, versenyszerűen sportolnak, felmentést nyernek az utolsó órákban tartott testnevelés alól.

Az iskolai sportkör 8-9. órában szerepel, mely okoz néha problémákat, hiszen összecúsznak az órarendi testneveléssel. Röplabda és kosárlabda edzéseket tartanak két órában, a sportágban amatőr csapatok indulnak különböző versenyeken. A foglalkozások költsége 1000 Ft/fő/év, ami sportcélú felhasználásra kerül.

A sportiskolai rendszer számára a mindennapos testnevelés adott, hiszen azon kívül, hogy minden diák számára negyedik osztály végére kötelező a sportág és egyesület választás, a program bevezetése előtt megkezdtek a testnevelés napi szintű oktatását. Az iskolának alapvető működési sajátossága, ahogyan a sportot beépíti a gyermekek életébe, teljesen eltérő módon valósul meg, mint a vizsgált hagyományos és református iskolákban. Összesen 312 leigazolt sportoló tanuló található a harmadiktól a nyolcadik évfolyamokig. A gyermekek második osztály második félévétől kezdenek el megismerkedni a sportágakkal, addig alapvető atletikus és ügyességi mozgásformák kerülnek kialakításra. Egy héten összesen 130 óra testnevelés valósul meg, mely csak a lehetőségek megtalálása mellett működhet. Az úszás is megjelenik a tantervben elsőől negyedik osztályig, ötödiktől hetedik osztályig három hónapon át heti egyszer. A rekreáció kiemelt szerepet kap az iskolában, ennek megfelelően rendszeresen táborokat szerveznek a tanulóknak, mint kerékpáros, kajak-kenu és lovas táborok.

A sportiskolai rendszert egyben tekintve elmondható, hogy elsősorban Diáksport egyesület (DSK) működik, de a sportegyesület szerepét a rendszerben nem válthatja ki. Az alsó tagozatosok foglalkoztatásának adhat keretet, de felső tagozaton már nem lehet csak a diáksport egyesületben sportolni, emiatt ki is kerülhet iskola a támogatott körből. A célja, hogy a gyermekeket egy ideig fejlessze, edzéseket biztosítson, majd egy kor után átadja a megfelelő partner egyesületeknek, mely képes olimpiai kerettagságra felkészíteni a sportolókat. Megállapítható, hogy a DSK funkciója a sportiskolákon belül teljesen eltérő, mint az iskolai sportkörök szerepe a vizsgált gimnáziumokban.

Az ötödik kérdés a programmal kapcsolatos tapasztalt nehézségeket, kihívásokat vizsgálja annak érdekében, hogy megoldási javaslatok kerüljenek megfogalmazásra az iskolák, testnevelők és a jogalkotók számára.

A Leövey Klára Gimnázium megvalósítási problémája elsősorban a magas diáklétszám és a létesítményhiány. A program első évében 150-160 gyerek számára volt kötelező a mindennapos testnevelés, ami könnyen megvalósítható volt. Ebben az évben már három évfolyamot kell mozgatnia az iskolának, jövőre pedig, a teljes intézményt. Heti 15 órában kell megoldani a sportoltatást, mely inkább gyermekmegőrzéssé válik, érdemi munkát nem lehet végezni ekkora létszámú csoportokkal, így az iskolai sportköri foglalkozások is a tehetséggondozás kárára mennek. Az igazgatóhelyettes úr szerint a belvárosi iskoláknak nagyon nehéz, nincsenek meg a pályafeltételek, nehéz a terjeszkedés.

Iskolán kívüli sportalkalmak segítségével próbálják az órai létszámokat csökkenteni, például egy túra nappal. Azok a diákok, akik részt vesznek a túrán, a sportköri foglalkozások alól mentesülnek egy hónapos időszakra. Maximum 100 diák él a lehetőséggel, átlagban 50-60 fő vesz részt a programon. Az iskola az infrastruktúra fejlesztésében látja a program megvalósításának hatékonyságát.

A Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium legfőbb problémája, hogy a sportköri foglalkozások és az utolsó órában tartott testnevelések összecsúsznak. Osztály összevonással valósítják meg a foglalkozásokat, melyek így 25 fősek, melyből 6-7 fő átlagosan mentességet élvez. Nem éri el a kitűzött célját. Az óraszámok emelkedtek, reggel 8 órától akár 16.20-ig is iskolában vannak a gyerekek, így az iskola képviselője szerint, pont a mindennapos testnevelés miatt fáradtak. A 8. és 9. órákra már a környékbeli városokból, falvakból bejárás diákok nem maradnak, akik egyesületben sportolnak, szintén elmehetnek. Elmondható, hogy valamelyik

tantárgy mindig hátrányt szenved, hiszen mindent megfelelő óramennyiségben lehetetlen beépíteni az órarendbe. A mindennapi mozgás megvalósítását kellene megoldani érdekes, színes, változatos lehetőségekkel.

A sportiskola számára jelenleg nem fogalmazhatók meg nehézségek a program megvalósítása kapcsán, de az intézményi átalakulás előtt a fő gondot a létesítményhiány jelentette. Különböző támogatásoknak köszönhetően, melyek elnyerése éveken át tartó hosszú munka eredménye, az infrastrukturális akadályokat sikerült legyőzni.

VI. Megbeszélés

A kutatás által megfogalmazott elsődleges cél teljesült, hiszen bemutatásra került három, eltérően működő iskola mindennapos testnevelés programra vonatkozó, sokszínűnek tekinthető gyakorlata. Az interjúk által levonható következtetés, hogy nincs egységes gyakorlat a megvalósításra vonatkozóan, az iskolák a saját működésüknek megfelelően illesztik be a minden napi testnevelést.

Kutatási kérdésként került megfogalmazásra, hogy milyen nehézségekkel küzdenek az intézmények. A kérdés célja volt, hogy valóban felszínre kerüljenek ezen problémák, így megoldási javaslatok, illetve átfogó vizsgálat válhat lehetővé.

A Leövey Klára Gimnázium esetében jelent meg a létesítményprobléma, mely feltehetően a budapesti, belvárosi iskolák többségét érinti.

A Magyar Diáksport Szövetség képviselője úgy véli, hogy a program bevezetésére vonatkozóan két irány mutatkozott meg, vagy elkezdődnek a létesítmény és eszközpark fejlesztések, majd ezután indul el a program, vagy bevezetésre kerül, és majd hozzá fejlődik az infrastruktúra. Az utóbbi variáció győzedelmeskedett, mely során kétszer három milliárd forint kerül tornatermek és tanuszodák beruházására. Elmondható, hogy valóban nincs kellőszámú megfelelő állapotú létesítmény, de az iskolák 70 %-a meg tudta valósítani a programot. Abban az esetben, ha csak a tornatermi lehetőségekben gondolkodnak az intézmények, ahogyan azt a felmérések mutatják, akkor komoly problémát okozhat a mindennapos testnevelés a következő szemeszter során, amikor minden évfolyam számára kötelezővé válik a megvalósítás. A testnevelőknek kreatívan kell megoldaniuk a helyszíni kérdéseket, hiszen alkalmas lehet egy üres tanterem, vagy akár egy folyosó. A lehetőségek felfedezéséhez és kihasználáshoz nyújtanak segítséget a különböző

testnevelési módszertani kiadványok, melyek a testnevelő tanárok számára mutatnak irányt, a kreatív és élmény dús foglalkozások világába.

Megoldás lehet az infrastruktúrabeli problémákra, ha az iskolák külső helyszíneken is gondolkodnak, például szervezett szabadidős sportversenyeken vesznek részt, téli időszakban korcsolyapályákon tartanak órákat, nyári időszakban görkorcsolya órákat szerveznek, melyekhez a szükséges felszereléseket pályázati úton, alapítványi támogatáson keresztül tudják beszerezni. További lehetőségek rejlenek az Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola példája alapján a mászó fal kialakításában, illetve a különböző mozgásfejlesztő gépek, eszközök alkalmazásában. Az első és második osztályban szükséges megalapozni a mozgásformákat, melyek nem igényelnek nagy területeket.

A Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium képviselője által említett programmal kapcsolatos probléma az emelkedett óraszám. A Magyar Diáksport Szövetség képviselője szerint nem okoz többletórát a testnevelés, hiszen től-ig érték áll rendelkezésre az óraszám tekintetében, így talán kiegyenlítődnek az arányok, hiszen heti 35 órából 5 óra testnevelés. A WHO napi 60-120 perc mozgásra vonatkozó arányához képest, még így is elmaradnak. A gyermekek nem fáradtabbak a testmozgás által, hanem pont ellenkezőleg. Felmérések is kimutatták, hogy mozgást követően aktívabbak, kreatívabbak, jobban tudnak figyelni.

Az óraszámokat nem feltétlenül szükséges csökkenteni, elegendő lehet, ha a délutáni foglalkozások élményt nyújtanak a diákok számára, rekreatív funkciót látnak el.

Az eredményeim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy az iskolai sportkörök elvesztették a korábbi tehetséggondozó funkciójukat és tömegsport foglalkozásokat látnak el a hagyományosnak tekinthető iskolákban. Annak érdekében, hogy ezt a problémát kiküszöböljék, a vizsgálataim alapján javaslatként kívánom megfogalmazni, hogy az köznevelési intézmények a sportiskolák példájának megfelelően létesítsenek együttműködési megállapodásokat sportegyesületekkel, melyekkel közösen el lehet látni a program által kitűzött célokat és a tehetséggondozás nem szenved hátrányt.

A kutatásom alapján továbbá elmondható, hogy szemléletváltás szükséges minden érintett részéről. A program iránti érzékenyítés elengedhetetlen, hiszen jelenleg német tornára épül a rendszer, mely nem ad élményt a gyermeknek. A játékot és az élményközpontúságot kell a középpontba helyezni, hiszen látható, hogy a gyerekeket a játszótereken felszabadulttá válnak,

megvan az igényük a mozgásra és a játékra. Elmondható, hogy a játszótereket kell az iskolákba vinni. A mai, Z generációs tanulókhoz kell adaptálni a testnevelést.

További nehézségként megfogalmazható, hogy körülbelül négy-ötezer testnevelő hiányzik a rendszerből, és jelenleg körülbelül öt különböző végzettséggel lehet testnevelés órákat tartani. A kutatási célként megfogalmazott alappillérekre vonatkozó kérdés között kiemelten szerepel a testnevelők munkája. A szülők mellett, az ő feladatuk a mozgás iránti elköteleződés kialakítása, a sport megszerettetése. Ennek érdekében megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberekre van szükség, hiszen nagymértékben rajtuk áll, hogy a mindennapos testnevelés elérje-e a hozzá fűzött reményeket, érdekeltté szükséges őket tenni.

A Magyar Diáksport Szövetség igyekszik segítséget nyújtani számukra, biztosította 7000 pedagógus továbbképzését, illetve további ugyan ekkora létszám képzését. Meglátásom szerint további hasonló fejlesztésekre van szükség, hiszen a testnevelők számára kihívást jelenthet a program megvalósítása, mert a sokszínű képzésekben nem minden esetben szerepelt az ilyen kihívásokra való felkészítés.

Konklúzióként elmondható, hogy a mindennapos testnevelés minőségi megvalósítása négy alap kérdésen nyugszik. Az első a testnevelő tanárok munkája, hozzáállása és kreativitása. A második az intézményvezetők attitűdje, teherként élik meg és a testnevelés órák háttérbe szorulnak, vagy hangsúlyt kapnak a tantervekben. A harmadik a létesítményhelyzet, hiszen hosszútávon nem fenntartható a folyosókon való foglalkozás és az eszközhiány. Negyedik tényezőként az érintett szervezetek jelennek meg, az önkormányzatok milyen mértékben tudják támogatni az iskolákat, a fenntartó tud-e valamilyen módon szerepet vállalni a mindennapos testnevelés megvalósításának elősegítésében, illetve megjelennek-e az egyéb szereplők, mint a sportegyesületek, alapítványok.

VII. Összefoglalás

A tudományos dolgozat célkitűzése a mindennapos testnevelés gyakorlati megvalósulásának vizsgálata volt különböző szemléletű iskolák esettanulmányozásán keresztül. Ennek értelmében a három köznevelési intézmény képviselőivel interjút készítettem, mely megmutatta, hogy a program eltérően kerül értelmezésre és kivitelezésre. Elmondható, hogy a köznevelési törvényben foglaltak minden iskolában a sajátos működési struktúrának megfelelően kerülnek beépítésre. Nem található meg a minden napi testnevelés gyakorlati módszertana, az iskolák, véleményem és tapasztalatim szerint a saját képükre formálják, természetesen a törvényi kereteken belül maradván.

Megállapítható, hogy az iskolai sportkörök elveszítik a korábbi tehetséggondozó funkciójukat, helyette tömegsport foglalkozásoknak adnak keretet. Meglátásom szerint az iskoláknak a sportiskolák példájának megfelelően szükséges együttműködési viszonyt kialakítaniuk sportegyesületekkel, így a tehetséges diákok nem szenvednek hátrányt és a program is eléri a kitűzött célját, a mozgás iránti életen át tartó elköteleződés kialakítását.

A kutatás alapján következtetésként levonható, hogy a program minőségi működése több tényezőből tevődik össze, melyek együttes és összehangolt kialakítása és munkája szükséges a mindennapos testnevelés hatékonyságának eléréséhez.

A kutatás során megfogalmazott célok teljesültek, mert tényleges vizsgálat alá kerültek a kiválasztott intézmények és az interjú módszerek alapján sikerült, véleményem szerint használható javaslatokat megfogalmazni.

Jövőbeli kutatási célnak tartom a program további kiterjesztett vizsgálatát, és a gyakorlati hatékonyságának fejlesztése érdekében egységes, iskolatípusok szerinti, illetve működési sajátosságoknak megfelelő módszertanok kialakítását.

Összességében úgy vélem, hogy a dolgozatom elérte a kitűzött célját, mely a programmal kapcsolatos kérdésekre, problémákra, ellentmondásokba ütköző gyakorlatokra való figyelemfelhívás volt. A téma összetettségéből adódóan, további átfogó vizsgálatokat igényel, de úgy gondolom, módszertanilag, kidolgozása részletezettségében és a témát tekintetbe véve a dolgozatom hasznosítható és érdekes tanulmány lett.

Irodalomjegyzék

1. András, K. (2014): A mindennapos iskolai testnevelés társadalmi hatásai, „Mozdulj az egészségedért!” Nemzetközi szakmai és módszertani konferencia, Hajdúböszörmény, 2014. március 27, konferencia CD, ISBN: 978-963-473-677-6
2. András, K. és Kassay, L. (2014): A mindennapos testnevelés társadalmi és gazdasági vonatkozásai „Testnevelés és sportstratégia 2020” – gazdálkodás és szervezéstudományi résztanulmány
3. Boronyai Zoltán, Vass Zoltán, Rétsági Erzsébet, Csányi Tamás, Révész László: 14-18 éves tanulók attitűdje a testnevelés órával és a testnevelővel kapcsolatban (2014., kivonat, 22-23. oldal) „Sporttudomány az egészség és a teljesítmény szolgálatában” XI. Országos Sporttudományi Kongresszus
4. Bognár, J. et al. (2005): A testnevelés szerepe az egészségtudatos magatartás kialakításában, Új Pedagógiai Szemle, 6, 25-32. old. (Letöltve: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00093/2005-06-ta-Tobbek-Testneveles.html>, 2014.10.15.) idézi András, K. és Kassay L. (2014.)
5. Csányi Tamás (2010): A fiatalok fizikai aktivitásának és inaktív tevékenységeinek jellemzői, Új Pedagógiai Szemle, 3-4, 115–129.
6. Csányi Tamás, Vass Zoltán, Boronyai Zoltán, Révész László, Rétsági Erzsébet: A mindennapos testnevelésről- intézményvezetők körében végzett kutatás alapján, avagy adatok a teremkapacitásról és a testnevelésóra minőségét befolyásoló tényezőkről - „Sporttudomány az egészség és a teljesítmény szolgálatában” XI. Sporttudományi Kongresszus (Letöltve:2014.10.15.)
7. <http://reformatus.hu/mutat/6122/> (Letöltve: 2014.10.15.)
8. <http://www.mdsz.hu/tesi/tesi-strategia/> (Letöltve: 2014.10.15.)
9. http://eduline.hu/kozoktatas/2013/3/18/Nincs_eleg_tornaterem_labda_es_tanar_a_min_d_NIGUA1 (Letöltve: 2014.10.25.)
10. KSH/MTVA Sajtó-és Fotóarchívum/MTI (Letöltve: <http://mti.hu/Pages/Default.aspx?lang=hun&menuid=>, 2014. 12. 15.)
11. Központi Statisztikai Hivatal Társadalmi helyzetkép 2010. (Letöltve: 2014.10.20. http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/thk/thk10_egeszseg.pdf)

12. Leövey Klára Gimnázium Pedagógiai Program (Letöltve: file:///C:/Users/KrisztinaFanni/Desktop/Kriszti_mappa/Mindennapos%20testnevel%C3%A9s/Le%C3%B6vey_Pedag%C3%B3gia_Program.pdf 2014.10.05.)
13. Leövey Klára Gimnázium Szervezeti és Működési Szabályzat (Letöltve: <http://www.leovey.hu/index.php/isirol/letoltesek/file/3-szmsz.html>, 2014. 10. 05.)
14. Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium Pedagógiai Program (Letöltve: <http://www.lonyayrefi.hu/wp/dokumentumok/>, 2014.10.05.)
15. Rétsági Erzsébet: A serdülő életmódja és a testneveléssel kapcsolatos véleményük – Magyar Sporttudományi Szemle 11. évf. 44. szám 2010/4. 13-20. oldal
16. Rétsági Erzsébet, Csányi Tamás: Nemzeti Alaptanterv 2012 - Testnevelés és sport műveltségi terület – az iskolai testnevelés új kihívásai I. Magyar Sporttudományi Szemle 15. évf. 59. szám 2014/3. 32-36. oldal
17. Révész László, Boronyai Zoltán, Rétsági Erzsébet, Vass Zoltán, Csányi Tamás (2014): A testnevelés oktatás módszertani kérdései a mindennapos testnevelés fényében. 2014. június 5-7. XI. Magyar Sporttudományi Kongresszus, Debrecen. Magyar Sporttudományi Szemle, 15. évf. 58. sz. 57. oldal
18. Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola Pedagógiai Program (Letöltve: http://www.grosicssuli.hu/09menu/09_Grosics%20Pedagogiai%20program_2013-10.pdf, 2014. 11. 15.)
19. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. András Krisztinának, aki irányt mutatott a téma adta káoszban és segítséget nyújtott a legfontosabb pillanatokban.

Hálámat szeretném kifejezni, minden interjúalanynak, hiszen időt szakítottak rám az igen zsúfolt hétköznapijaikban. Köszönöm a Leövey Klára Gimnázium igazgatóhelyettesének, Dr. Mile Lajosnak a rugalmasságát és türelmét, a Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium testnevelő tanárának, a RIDISZ elnökének, Balássy Lászlónak, hogy szinte az utcáról beesve fogadott és részletesen válaszolt a kérdéseimre, az Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola képviselőjében Kis Mihály igazgató úrnak, kinek elkötelezett és tudatos munkája példaértékű számomra és Lehmann László tanár úrnak köszönöm, hogy a bizalmába fogadott. Köszönettel tartozom a Magyar Diáksport Szövetségének képviselőjének, Dr. Révész Lászlónak, aki átfogó képet adott a programról.

Nyilatkozat a pályázó egyéni hozzájárulásáról a pályaműben leírt eredményekhez

Alulírott Salamon Krisztina Fanni a dolgozatban leírt munkafolyamatok közül az:

- interjúk,
- esettanulmányok készítését,
- a vizsgált iskolák Pedagógiai Programjainak dokumentumelemzését,
- következtetések megfogalmazását

végeztem el.

Budapest, 2014. január 7.

.....
aláírás